

گزارش فروردین و اردیبهشت ماه ۱۴۰۰

دکتر فاطمه تاجیک رستمی

دکتر حمیده سیدعلی الهی، دکتر شادی یوسفیان

.....
مرکز ثبت و بررسی عوارض ناخواسته دارویی کشور

طبق استانداردهای سازمان جهانی بهداشت کشورهایی که از میزان گزارش‌دهی مناسبی برخوردار هستند، سالانه بیش از ۲۰۰ مورد گزارش به ازای یک میلیون جمعیت دریافت می‌دارند. بر این اساس انتظار می‌رود که در کشور ما با جمعیت

مرکز فارماکوویژیلانس ایران از کلیه همکاران درخواست می‌نماید در صورت وقوع هر گونه عارضه دارویی، مورد یا موارد مشکوک را با تکمیل فرم زرد به این مرکز گزارش نمایند و یا با شماره تلفن ۸۸۹۲۳۱۹۳-۴ تماس حاصل فرمایند.

توجه

- ۱ - آمار و ارقام ارایه شده توسط مرکز ADR از عوارض دارویی دریافت شده، به هیچ وجه نشان‌دهنده میزان وقوع آن عوارض در سطح کشور نیست.
- ۲ - عدم گزارش برخی عوارض به مرکز ADR، به هیچ وجه نشان‌دهنده عدم وقوع آن در سطح کشور نمی‌باشد.

جدول ۱ - فراوانی گزارش‌های ارسالی به مرکز ADR ایران از استان‌های مختلف کشور در فروردین ماه سال ۱۳۸۹

نام استان	فرابانی
فارس	۷۹
تهران	۲۵
مازندران	۲۲
خراسان رضوی	۱۷
کردستان	۱۰
گیلان	۱۰
خراسان جنوبی	۱۰
خوزستان	۸
اصفهان	۶
قزوین	۶
کهگیلویه و بویراحمد	۶
آذربایجان غربی	۵
کرمان	۵
اردبیل	۴
ایلام	۴
قم	۴
همدان	۴
زنجان	۲
لرستان	۲
مرکزی	۲
آذربایجان شرقی	۱
سمنان	۱
کرمانشاه	۱
نامشخص	۳
کل	۲۳۷

بیش از ۶۰ میلیون، سالانه حداقل ۱۲۰۰۰ مورد گزارش عارضه دارویی به مرکز ADR ارسال گردد (گزارش‌های ارسالی به مرکز ADR در سال ۱۳۸۷ ۴۵۱۱ مورد می‌باشد) این مهم جز با عنایت جامعه محترم پژوهشکی به اهمیت مقوله فارماکوویژیلانس میسر نمی‌گردد.

در فروردین ماه سال ۱۳۸۹ تعداد ۲۳۷ مورد گزارش از نقاط مختلف کشور به مرکز ثبت و بررسی عوارض ناخواسته داروها ارسال گردیده است (جدول ۱).

در میان گزارشات رسیده به این مرکز بیشترین فراوانی مربوط به دسته دارویی ۳۸/۸۲ (Anti-infective ۲۶/۵۸) Central Nervous System (CNC) درصد (جدول ۲).

در دسته دارویی Anti-infective داروی سفتیریاکسون با ایجاد عوارضی نظیر کهیر، راش افت فشار خون، تنگی نفس و شوک آنافیلاکسی در صدر جدول قرار دارد (جدول ۳).

در دسته دارویی CNC داروی مپریدین با ایجاد عوارضی نظیر کهیر و خارش، افت فشار خون و فلبیت و داروی لیتیم با عوارض تاول، پلی اوری و ترمور مسبب ایجاد بیشترین عوارض بوده است (جدول ۴).

جدول (۶) فراوانی سیستم‌ها یا اعضا آسیب دیده بدن ناشی از مصرف داروهای آنتی‌بیوتیک که به مرکز ADR ارسال گشته است، مشاهده می‌گردد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، اختلالات پوستی در این جدول بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است.

Table 2. Drug classes responsible for ADRs reported to Iranian ADR monitoring center (1.89)

Drug class	No	Percent
Anti-infective Agents	92	38.82
Central Nervous System Agents	63	26.58
Hormones and Synthetic Substitutes	15	6.33
Gastrointestinal Drugs	9	3.8
Blood Formation & Coagulation	9	3.8
Local Anesthetics	6	2.53
Miscellaneous Therapeutic Agents	6	2.53
Autonomic Drugs	5	2.11
Antineoplastic Agents	5	2.11
Cardiovascular Drugs	5	2.11
Oxytocics	5	2.11
Blood Derivatives	4	1.69
Smooth Muscle Relaxants	3	1.27
Vitamins	3	1.27
Serums, Toxoids and Vaccins	2	0.84
Electrolytic, Caloric and Water Balance	2	0.84
Diagnostic Agents	1	0.42
Heavy metal Antagonist	1	0.42
Herbal Drugs	1	0.42
Total	237	100

* مرجع مورد استفاده در این دسته‌بندی American Hospital Formulary Drug Information Service (AHFS) 2007 می‌باشد.

جدول (۷) بیانگر فراوانی سیستم‌ها یا اعضا داروهای موثر بر سیستم عصبی به مرکز آسیب‌دیده بدن می‌باشد که به دنبال مصرف ایران، ارسال گشته است.

Table 4. Central Nervous System responsible for reported ADRs to Iranian ADR monitoring center (1.89)

Drug	No	Percent
Lithium	7	11.11
Meperidine	7	11.11
Risperidone	5	7.94
Clozapine	4	6.35
Sertaline	4	6.35
Diclofenac	3	4.75
Fluvoxamine	3	4.75
Lamotrigin	3	4.75
Nortriptyline	3	4.75
Phenytoin	3	4.75
Citalopram	2	3.17
Phenobarbital	1	1.59
Olanzapine	1	1.59
Carbamazepin	1	1.59
Adult cold	1	1.59
Perphenazine	1	1.59
Celecoxib	1	1.59
Sufentanil	1	1.59
Tramadol	1	1.59
Trimipramine	1	1.59
Sodium valproate	1	1.59
Risperidone	1	1.59
Clonazepam	1	1.59
Hyoscine	1	1.59
Hydroxyzine	1	1.59
Indomethacin	1	1.59
Naproxen	1	1.59
Piroxicam	1	1.59
Total	63	100

Table 3. Anti-infective drugs responsible for reported to ADRs Iranian ADR monitoring center (1.89)

Drug	No	Percent
Ceftriaxone	36	39.14
Vancomycin	15	16.3
Cefazolin	10	10.87
Penicillin	4	4.36
Imipenem+Cilastatin	4	4.36
Ampicillin	4	4.36
Cefixime	3	3.26
Co-trimoxazole	2	2.18
Co-Amoxiclav	2	2.18
Cephalexin	2	2.18
Ofloxacin	1	1.08
Clarithromycin	1	1.08
Metronidazol	1	1.08
Gentamycin	1	1.08
Cefepim	1	1.08
Ganciclovir	1	1.08
Nalidic acid	1	1.08
Nitrofurazone	1	1.08
Azithromycin	1	1.08
Amikacin	1	1.08
Total	92	100

جدول ۵ - مهم‌ترین عوارض ارسال شده به مرکز ADR ایران در فروردین ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم با عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فراوانی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۳۰/۴	۹۰	اختلالات پوستی (راش، خارش، کهیر و ...)
۱۳/۸۶	۴۱	اختلالات عمومی (ضعف، ادم، لرز و ...)
۱۲/۵	۳۷	اختلالات عصبی (سردرد، سرگیجه و ...)
۹/۸	۲۹	اختلالات گوارشی (تهوع، استفراغ، ناراحتی معده و ...)
۹/۴۶	۲۸	اختلالات تنفسی (سرفه، تنگی نفس و ...)
۴/۰۵	۱۲	اختلالات عروقی (واسکولیت، ترومبوفیلیت و ...)
۳/۰۴	۹	اختلالات قلبی - عروقی (درد قفسه سینه، کاهش فشار خون و ...)
۳/۰۴	۹	اختلالات محل تزریق (آبسه، درد، سفتی محل تزریق و ...)
۲/۳۶	۷	اختلالات ادراری (دیزوری، تکرار ادرار و ...)
۲/۰۳	۶	اختلالات متابولیک (هیپر کالمی، هیپوگلیسمی و ...)
۱/۶۹	۵	اختلالات اتونوم (گرگرفتگی، خشکی دهان و ...)
۱/۶۹	۵	اختلالات ضربان قلب (آریتمی، تپش قلب و ...)
۱/۳۵	۴	اختلالات انعقادی (خونریزی و ...)
۱/۳۵	۴	اختلالات دستگاه تناسلی زنان (واژینیت و ...)
۱/۰۱	۳	اختلالات عضلانی - اسکلتی (درد عضلات، درد استخوانها و ...)
۰/۶۷	۲	اختلالات روانی (سندروم قطع مصرف، هالوسیناسیون و ...)
۰/۳۴	۱	اختلالات بینایی (تاری دید و ...)
۰/۳۴	۱	اختلالات شنوایی (کاهش شنوایی، بیماری حرکت و ...)
۰/۳۴	۱	اختلالات گلbul قرمز (آنمی و ...)
۰/۳۴	۱	اختلالات ثانویه (اشتها دارو پزشکی و ...)
۰/۳۴	۱	اختلالات گلbul های سفید (لکوپنی، اگرانولوسیتوز و ...)
۱۰۰	۲۹۶°	کل

* از آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فراوانی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۳۳۷ مورد (تعداد کل گزارش‌ها) می‌باشد.

جدول ۷ - عوارض ناشی از مصرف داروهای ADR Central Nervous System ارسال شده به مرکز ایران در فروردین ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم با عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فراآنی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۲۱/۹۲	۱۶	اختلالات پوستی
۲۰/۵۵	۱۵	اختلالات عصبی
۱۵/۰۷	۱۱	اختلالات گوارشی
۹/۵۹	۷	اختلالات عروقی
۶/۸۵	۵	اختلالات روانی
۵/۴۸	۴	اختلالات ادراری
۴/۱۰	۳	اختلالات قلبی عروقی
۴/۱۰	۳	اختلالات تنفسی
۴/۱۰	۳	اختلالات عمومی بدن
۲/۷۴	۲	اختلالات متابولیک
۱/۳۷	۱	اختلالات دستگاه تناسلی زنان
۱/۳۷	۱	اختلالات ضربان قلب
۱/۳۷	۱	اختلالات ثانویه
۱/۳۷	۱	اختلالات اتونوم
۱۰۰	۷۳°	کل

* از آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فرااآنی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۶۳ مورد (تعداد کل گزارش‌های ناشی از داروهای هورمونی) می‌باشد.

جدول ۶ - عوارض ناشی از مصرف داروهای آنتی‌بیوتیک ارسال شده به مرکز ADR ایران در فروردین ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم با عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فراآنی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۶۳/۵۹	۱۱۷	اختلالات پوستی
۱۰/۳۳	۱۹	اختلالات تنفسی
۸/۷	۱۶	اختلالات عمومی
۵/۴۳	۱۰	اختلالات گوارشی
۳/۸	۷	اختلالات عصبی
۲/۷۲	۵	اختلالات عروقی
۱/۶۳	۳	اختلالات قلبی عروقی
۱/۰۹	۲	اختلالات عضلانی - اسکلتی
۱/۰۹	۲	اختلالات دستگاه تناسلی زنان
۰/۵۴	۱	اختلالات ادراری
۰/۵۴	۱	اختلالات ضربان قلب
۰/۵۴	۱	اختلالات محل تزریق
۱۰۰	۱۸۴°	کل

* از آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فرااآنی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۹۲ مورد (تعداد کل گزارش‌های ناشی از داروهای آنتی‌بیوتیک) می‌باشد.

از جمله عوارض شدید و جدی می‌توان به شوک آنافیلاکسی با سفتیراکسون، پپروکسیکام و سفارازولین تشنج با ترامادول و نورتریپتیلین اشاره نمود. همچنین مواردی از عدم اثربخشی فراوردهای آتراکوریوم اکسیتوسین و استرپتوکیناز نیز گزارش شده است.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود اختلالات پوستی بیشترین فرااآنی را به خود اختصاص داده‌اند. در میان گزارش‌های رسیده در فروردین ماه ۱۳۸۹ ۱۳/۹۲ درصد موارد گزارش شده شدید و جدی بوده است.

جدول ۸ - فراوانی گزارش‌های ارسالی به مرکز ADR ایران از استان‌های مختلف کشور در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۹

نام استان	فراوانی
تهران	۶۰
فارس	۴۰
مازندران	۲۹
اصفهان	۲۲
کرمان	۱۷
گلستان	۱۷
همدان	۱۷
خراسان رضوی	۱۵
لرستان	۱۵
خوزستان	۱۴
خراسان جنوبی	۱۰
آذربایجان غربی	۸
مرکزی	۸
قزوین	۷
کردستان	۶
قم	۵
گیلان	۴
اردبیل	۳
ایلام	۳
کرمانشاه	۳
کهگیلویه و بویراحمد	۲
آذربایجان شرقی	۱
سمنان	۱
سیستان و بلوچستان	۱
هرمزگان	۱
نامشخص	۵
کل	۳۱۴

در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۹ تعداد ۳۱۴ مورد گزارش از نقاط مختلف کشور به مرکز ثبت و بررسی عوارض ناخواسته داروها ارسال گردیده است (جدول ۸).

در میان گزارشات رسیده به این مرکز بیشترین فراوانی مربوط به دسته دارویی Anti-infective (۴۸ درصد) و دسته دارویی Central Nervous System (CNC) (۱۳/۳۶) درصد) بوده است (جدول ۹).

در دسته دارویی Anti-infective داروی سفتربیاکسون با ایجاد عوارضی نظیر کهیر، خارش تب و لرز، تهوع و استفراغ، ایست قلبی، سیانوز تنگی نفس و شوک آنافیلاکسی در صدر جدول قرار دارد (جدول ۱۰).

در دسته دارویی Central Nervous System (CNC) داروی دیکلوفناک با ایجاد عوارضی نظیر کهیر و خارش، تنگی نفس و واکنش آنافیلاکسی مسبب ایجاد بیشترین عوارض بوده است (جدول ۱۱).

جدول (۱۳) فراوانی سیستم‌ها یا اعضا آسیب دیده بدن ناشی از مصرف داروهای آنتی‌بیوتیک که به مرکز ADR ارسال گشته است، مشاهده می‌گردد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، اختلالات پوستی در این جدول بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده است.

جدول (۱۴) بیانگر فراوانی سیستم‌ها یا اعضا آسیب دیده بدن می‌باشد که به دنبال مصرف داروهای موثر بر سیستم عصبی به مرکز ADR ایران، ارسال گشته است.

همان‌گونه که ملاحظه می‌شود اختلالات پوستی

Table 9. Drug classes responsible for ADRs reported to Iranian ADR monitoring center (02.89)

Drug class	No	Percent
Anti-infective Agents	151	48
Central Nervous System Agents	42	13.36
Hormones and Synthetic Substitutes	28	8.91
Gastrointestinal Drugs	20	6.37
Skin and Mucous Membrane	19	6.05
Serums, Toxoids and Vaccines	9	2.86
Blood Formation & Coagulation	8	2.54
Blood Derivatives	7	2.22
Autonomic Drugs	5	1.59
Electrolytic, Caloric and Water Balance	5	1.59
Local Anesthetics	4	1.27
Cardiovascular Drugs	4	1.27
Antineoplastic Agents	3	0.95
Smooth Muscle Relaxants	3	0.95
Heavy metal Antagonist	2	0.63
Eye, Ear, Nose and Throat (EENT) Preparations	1	0.31
Herbal Drugs	1	0.31
Diagnostic Agents	1	0.31
Vitamins	1	0.31
Total	314	100

* مرجع مورد استفاده در این دسته‌بندی، American Hospital Formulary Drug Information Service (AHFS) 2007 می‌باشد.

از جمله عوارض شدید و جدی می‌توان به واکنش آنافیلاکسی با سفتربیاکسون، لوپرامید، دیکلوفناک پنی‌سیلین و سفازولین، نکروولیز اپیدرمال سمی (TEN) با پنی‌سیلین و لاموترین، آمبولی ریه با

بیشترین فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. در میان گزارش‌های رسیده در اردبیهشت ماه ۱۳۸۹ ۱۴۰۱ درصد موارد گزارش شده شدید و جدی بوده است.

Table 11. Central Nervous System responsible for reported ADRs to Iranian ADR monitoring center (02.89)

Drug	No	Percent
Diclofenac	6	14.28
Lamotrigin	4	9.53
Phenytoin	4	9.53
Ibuprofen	4	9.53
Meperidine	3	7.15
Phenobarbital	3	7.15
Hyoscine	3	7.15
Carbamazepin	2	4.76
Clozapine	1	2.38
Piroxicam	1	2.38
Risperidone	1	2.38
Alprazolam	1	2.38
Amphetamine	1	2.38
Cetirizine	1	2.38
Diazepam	1	2.38
Zolpidem	1	2.38
Haloperidol	1	2.38
Magnesium sulfate	1	2.38
Naltrexone	1	2.38
Indomethacin	1	2.38
Thiopental	1	2.38
Total	42	100

Table 10. Anti-infective drugs responsible for reported to ADRs Iranian ADR monitoring center (02.89)

Drug	No	Percent
Ceftriaxone	62	41.1
Vancomycin	20	13.24
Cefazolin	9	5.98
Ciprofloxacin	8	5.29
Cefixime	8	5.29
Co-trimoxazole	6	3.97
Penicillin	5	3.31
Metronidazol	5	3.31
Ampicillin	5	3.31
Clindamycin	4	2.65
Azithromycin	4	2.65
Co-Amoxiclav	2	1.32
Imipenem-Cilastatin	2	1.32
Doxycycline	2	1.32
Ceftazidime	2	1.32
Ceftizoxime	2	1.32
Amoxicillin	2	1.32
Nalidicic acid	1	0.66
Oseltamivir	1	0.66
Furazolidone	1	0.66
Total	151	100

جدول ۱۲- مهم‌ترین عوارض ارسال شده به مرکز ADR ایران در اردبیهشت ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم با عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فراوانی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۳۶/۰۸	۱۶۲	اختلالات پوستی (راش، خارش، کهیر و ...)
۱۳/۶	۶۱	اختلالات عمومی (ضعف، ادم، لرز و ...)
۱۰/۷۹	۴۸	اختلالات عصبی (سردرد، سرگیجه و ...)
۱۰/۷۹	۴۸	اختلالات تنفسی (سرقه، تنگی نفس و ...)
۸/۹	۴۰	اختلالات گوارشی (تهوع، استفراغ، ناراحتی معده و ...)
۶/۲۵	۲۸	اختلالات محل تزریق (آبسه، درد، سفتی محل تزریق و ...)
۲/۴۶	۱۱	اختلالات قلبی - عروقی (درد قفسه سینه، کاهش فشار خون و ...)
۲/۲۲	۱۰	اختلالات اتونوم (گرگرفتگی، خشکی دهان و ...)
۲/۲۲	۱۰	اختلالات ضربان قلب (آریتمی، تپش قلب و ...)
۲	۹	اختلالات روانی (سندروم قطع مصرف، هالوسیناسیون و ...)
۸/۷۸	۸	اختلالات عروقی (واسکولیت، ترومبوفیلیت و ...)
۱/۳۳	۶	اختلالات بینایی (تاری دید و ...)
۰/۶۶	۳	اختلالات عضلانی - اسکلتی (درد عضلات، درد استخوانها و ...)
۰/۴۴	۲	اختلالات ادراری (دیزوری، تکرر ادرار و ...)
۰/۲۲	۱	اختلالات کبدی (افراش آنزیمهای کبد، هپاتیت و ...)
۰/۲۲	۱	اختلالات متابولیک (هیبرکالمی، هیپوگلیسمی و ...)
۰/۲۲	۱	اختلالات گلbul قرمز (آنمی و ...)
۱۰۰	۴۴۹°	کل

* از آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فراوانی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۳۱۴ مورد (تعداد کل گزارش‌ها) می‌باشد.

گزارشات داوطلبانه عوارض دارویی (Spontaneous Reporting) از طریق ارسال فرم‌های زرد، معمول‌ترین روش ارسال گزارش به

ریتوکسیماب و ایست قلبی با پنی‌سیلین اشاره نمود. همچنین مواردی از عدم اثربخشی فراوردهای اکسی‌توسین و آتروپین نیز گزارش شده است.

جدول ۱۴ - عوارض ناشی از مصرف داروهای ADR Central Nervous System ارسال شده به مرکز ایران در اردیبهشت ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم یا عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فرافوایی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۳۷/۹۳	۲۲	اختلالات پوستی
۱۵/۵۵	۹	اختلالات عصبی
۱۳/۷۹	۸	اختلالات عمومی بدن
۱۰/۳۵	۶	اختلالات گوارشی
۵/۱۷	۳	اختلالات تنفسی
۵/۱۷	۳	اختلالات عروقی
۳/۴۴	۲	اختلالات اتونوم
۳/۴۴	۲	اختلالات روانی
۱/۷۲	۱	اختلالات محل تزریق
۱/۷۲	۱	اختلالات عضلانی اسکلتی
۱/۷۲	۱	اختلالات بینایی
۱۰۰	۵۸°	کل

* آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فراوانی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۶۳ مورد (تعداد کل گزارش‌های ناشی از داروهای هورمونی) می‌باشد.

تقویت این سیستم می‌کوشند. با استفاده از این روش می‌توان از مشاهدات کلیه حرف پزشکی مشغول به فعالیت در سراسر کشور بهره جست و به برآورده از میزان واقعی شیوع عوارض دست یافت.

منابع

- American Hospital Formulary Service (AHFS) Drug Information 2007.
- www.medscape.com
- www.fda.gov

جدول ۱۳ - عوارض ناشی از مصرف داروهای آنتی‌بیوتیک ارسال شده به مرکز ADR ایران در اردیبهشت ماه ۱۳۸۹ بر حسب سیستم یا عضو آسیب‌دیده در بدن

درصد	فرافوایی	سیستم / عضو آسیب‌دیده
۴۳/۷۸	۱۰۱	اختلالات پوستی
۱۶/۰۱	۳۷	اختلالات تنفسی
۱۲/۵۵	۲۹	اختلالات عمومی
۹/۰۹	۲۱	اختلالات گوارشی
۶/۰۶	۱۴	اختلالات عصبی
۳/۰۳	۷	اختلالات ضربان قلب
۲/۵۹	۶	اختلالات قلبی عروقی
۲/۱۶	۵	اختلالات عروقی
۱/۲۹	۳	اختلالات محل تزریق
۱/۲۹	۳	اختلالات روانی
۰/۸۶	۲	اختلالات سیستم اتونوم
۰/۸۶	۲	اختلالات بینایی
۰/۴۳	۱	اختلالات متابولیک
۱۰۰	۲۳۱°	کل

* آنجایی که در برخی موارد، بیش از یک عارضه دارویی در یک فرد بیمار مشاهده شده است، تعداد فراوانی کل مشاهده شده در این جدول بیش از ۱۵۱ مورد (تعداد کل گزارش‌های ناشی از داروهای آنتی‌بیوتیک) می‌باشد.

مراکز فارماکوویژیلانس در سراسر دنیا می‌باشد. در حال حاضر، این روش به عنوان یکی از موثرترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در زمینه عوارض دارویی در بیش از ۷۶ کشور عضو WHO پذیرفته شده است و حتی کشورهای دارای سابقه طولانی ۳۰ الی ۴۰ ساله در ثبت و بررسی ADR، همچنان در